

УДК 811.112.2

Лопатюк Ірина Валеріївна

студентка

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Лопатюк Ирина Валерьевна

студентка

Житомирского государственного университета имени Ивана Франко

Lopatiuk Iryna

Student of the

Zhytomyr Ivan Franko State University

## ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ПЛЮРИЦЕНТРИЧНОЇ

## ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА КАК ПЛЮРИЦЕНТРИЧЕСКОГО

## THEORETICAL BASICS OF IDENTIFICATION GERMAN AS A PLURICENTRIC LANGUAGE

**Анотація.** Досліджено погляди науковців-лінгвістів на німецьку мову як плюрицентричну на основі їх наукових праць.

**Ключові слова:** плюрицентрична мова, різновиди німецької мови.

**Аннотация.** Исследованы взгляды ученых-лингвистов на немецкий язык как плюрицентрический на основе их научных трудов.

**Ключевые слова:** плюрицентрический язык, разновидности немецкого языка.

**Summary.** Views of scientists-linguists about German as pluricentric language were investigated based on their studies.

**Key words:** pluricentric language, variants of German language.

**П**ерш за все, варто зазначити, деякі мови, до яких відносять і німецьку, викликають особливий інтерес науковців, оскільки функціонують на території різних держав. Саме цим зумовлена **актуальність роботи.**

**Мета** — представити різноманітність поглядів лінгвістів на німецьку мову як плюрицентричну.

**Завдання** — дослідити теоретичні засади визначення німецької мови як плюрицентричної.

Деякі мови є плюрицентричними, вони є «неідентичними самі собі на всій території свого поширення», вважає професор Анатолій Домашнев. Бірте Келлермайер-Ребайн говорить про те, що йде мова про субсистеми, які підпорядковуються системі (діасистемі). Мовна діасистема, яка складається із національних літературних різновидів називається плюрицентричною мовою [1].

Мови не є однорідними, а складаються з варіантів, або ж різновидів. Всі різновиди в більшості ознак схожі між собою, як правило мають спільний

історичний розвиток в однаковому географічному просторі. Цілісна мова включає в себе такі різновиди, як діалекти, жаргони, літературні різновиди. Літературний різновид не прирівнюється до мови, так як їх існує багато. Поряд із основними схожими рисами, різновид характеризується певними національними відмінностями у кожній країні, які відображені на всіх мовних рівнях. Варто зазначити, що ці відмінні риси не роблять мову діалектом, а навпаки — вона залишається літературною мовою [4].

До початку 80-тих років існувала, більшою мірою сформована Хуго Мозером теорія протиставлень основних різновидів та другорядних. Згідно цієї теорії основним різновидом вважалася німецька мова, якою спілкувалися на території ФРН; швейцарський, австрійський та різновид німецької мови, який вживався на території НДР відносили до другорядних. Мовні особливості другорядних різновидів вважалися відхиленням від основного, в той час, як у основному різновиді вони були відсутні [5]. У даній

теорії йдеться про поняття «моноцентризму», так зазначає і Візінгер у своїх працях. Річард Шродт вказує на те, що на сьогодні вже не існує жодного представника даної точки зору. Інша точка зору з'явилася лише на початку 80-тих років і інтерес до неї прослідковується у низці публікацій [7]. Особливий вплив на розвиток даної наукової позиції мала книга Міхаеля Ключе « Мова і суспільство у німецько-мовних країнах ». У своїй книзі автор називає німецьку мову (так само, як і англійську) плюрицентричною з 4 національними різновидами, і аргументує це тим, що мови у цих чотирьох країнах мають загально-національну функцію і ідентифікують жителів із специфічними для цієї країни мовними варіантами [2].

Герман Шойрінгер відкидає поняття «плюрицентрична мова» для позначення німецької мови і надає перевагу поняттю «пюриареальна мова», так як «плюрицентричний» вказує на існування національних або державно єдиних різновидів німецької мови при відносно чіткому розмежування один від одного, чого не можна стверджувати про німецьку мову [6]. Також і Хайнс-Дітер Поль говорить про пюриареальну німецьку мову, спираючись на те, що австрійська німецька визначається двома діалектними просторами, які виходять за межі Австрії.

За Ербнером німецька мова не є цілісною, а має «багато форм вираження, які відрізняються одна від одної з історичної, регіональної, соціальної, стилістичної точки зору та інше» Низка досліджень підтверджує, що на сьогодні існує не один, а щонайменше 3 літературні варіанти німецької мови, які з точки зору лінгвістики є рівноправними: ні-

мецький, австрійський і швейцарський. До них можна ще віднести наступні: варіант німецької мови у Ліхтенштейні, Люксембурзі, Східній Бельгії, Південному Тіролі [3].

Німецька мова виконує різні функції у різних країнах. У Німеччині, Австрії і Ліхтенштейні це єдина офіційна мова на національному рівні. У Люксембурзі, Франції, Швейцарії німецька є однією з офіційних мов, в Італії- регіональна офіційна мова. Варіанти літературної німецької мови, на відміну від англійської в Європі, Америці і Австралії і т.д. є географічно сусідами з країнами, які перебувають у тісному економічному, соціальному та медійному контакті. Разом із тим між варіантами літературної німецької мови постійно відбувається обмін. І коли невелика мовна спільнота протистоїть більшій, то, звичайно, вплив більшої завжди масштабніший, аніж навпаки. Саме тому багато особливостей австрійської німецької замінюються німецькими формами [4].

Вплив північно-німецької значно великий. Н.д: die Eins замість der Einser (одиниця). Особливо діти та молодь піддаються цьому впливу під час перегляду іноземних фільмів, що перекладені північно-німецькою. Також і під час імпорту з Німеччини до Австрії прийшло багато позначень продуктів північно-німецькою. Хоч і зворотній вплив дуже малий, все одно його можна спостерігати, на прикладі слів Maut (митниця), im Nachhinein (наздогін, із запізненням), eh (все одно), halt (мовляв, значить), які стали загально-німецькими. Варто зазначити, що із Швейцарією можна спостерігати значно менший мовний обмін [3].

#### Література

1. Домашнев А. И. Очерк современного немецкого языка в Австрии. — М.: Высшая школа, 1967. — 180 с.
2. Clyne Michael. The German Language in a Changing Europe. — Cambridge: University Press, 1995. — 271 S.
3. Ebner Jakob. Österreichisches Deutsch: eine Einführung. Mannheim: Dudenverl., 2008. — 48 S.
4. Kellermeier-Rehbein Birte. Plurizentrik. Einführung in die nationalen Varietäten des Deutschen — Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2014. — 264 S.
5. Moser Hugo. Die Entwicklung der deutschen Sprache seit 1945. In: Weener Besch / Oskar Reichmann/Stefan Sonderegger (Hgg.): Sprachgeschichte. Zweiter Halbband. — Berlin-New York, 1985. — S. 1678-1707.
6. Scheuriger Hermann. Das Deutsche als pluriareale Sprache. Die Unterrichtspraxis 29, 1995. — S. 147-157.
7. Wiesinger Peter. Ist das Österreichische Deutsch eine eigene Sprachnorm? Rostocker Beiträge zur Sprachwissenschaft. Rostock: Universität Rostock, 1995. — S. 245-258.